

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **IX.**

O sredo 25. rožnika (ranoletna) 1851.

List **26.**

Sveta gora.

Mati Ljudmila pred oknam sloni,
Sin pa Nikanor na slami leži:
»Sin moj preljubi! Procesja gré mem!
»Ta bo zvedrila ti serce, to vem!«
»»Mati preljuba! bolán sim bolán!
»»Nekaj terpinči me noč ino dan!
»»Ircu u grobu že davno leži —
»»Mene smert zabi — oh! to me boli.««

»Vstani, preljubljeni dragi sin moj!
»Očenaš vzemi in pojdi z menoj!
»Gréva s procesjo na sveto goro,
»Sveta devica ozdrav'la te bo!«

Zvončki sreberni kaj glasno zvoné,
Božje bandera ko tički leté,
Romarjev zadaj kar seže okó,
To je procesja na sveto goró.

Mati med romarje sina peljá,
Roka se dvigne in glas do nebá:
»Bodi češena Maria devica!
»Naša pomoč! Nebeška kraljica!«

K materi božji na sveto goró
Zdravi in bolni od delječ gredó,
Noge voščene, voščene roké,
Materi božji darvati hité.

Mati Ljudmila prot cerkvi gredé,
Zmesi po poti voščeno sercé,
»Stavi moj sin! to sercé na oltar,
»Mati nebeška bo reš'la te kar!«

Sin na oltar tjé sercé položi,
Verno poklekne, povzdigne oči,
Solze na svete se vtrinjajo tla,
Mila molitev puhti do nebá:

»Mati nebeška! Kraljica kraljic!
»Mati vsih vbogih! Devica devic!
»Gledaj, dobrotnica! name tū dolj
»Srote ni večí okolj in okolj!«

»Ircu preljubljena, radost serca,
»V hladno zemljico pred mano je šla,
»Bodi češena, Maria devica!
»Naša pomoč! Nebeška kraljica.«

Noč je. — — Ljudmila s sinom zaspí,
Božjim v miru Nikanor leži;
Zvezdice jasne se zgorej verté, —
Zdolej hladí se preholno sercé!

Čudama! vrata se tiho odpró,
Svit se nebeški razširi ljubó:
Sveta Maria na bolno sercé
Roko položi, smehlja se in — gré!

Mati Ljudmila iz sanj se zbudi,
Vidi Svetnico da k nebu hití,
Gré do Nikanorja: »Sin kaj ti je?« —
Sinu ne bje več mertvo sercé!

Mati poklekne, svet križ naredí,
Moli pobožno, serce ji kipí:
»Naša pomoč! Nebeška kraljica!
»Bodi češena Maria devica!

Miroslav.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in go-spodarjem sploh v priporočilo.

Poslušajte pazljivo, ljubi braveci! kar vam bomo od koristi divjiga kostanja povedali, in obrnite v svoj dobiček, kar vam gotovi dobiček ponuja. Ne mislite, da, kar kostanju v hvalo pišemo, je le prazna hvalna pesem — verjemite skušnjam, in hvalo nam bote za to vedili.

Pred nekimi leti smo že priporočevali sad divjiga kostanja, ali ne vémo, jeli je naše priporočilo tako sprejeto bilo, kakor zasluži. Treba se nam tedaj zdi, dobro reč še enkrat ponoviti in jo še obširniši razložiti, ker nam je ravno dvojje hvalevrednih nemških bukvic v roke prišlo, ktere po mnogih skušnjah razlagate prid divjiga kostanja. Ene so stare bukve, že o letu 1806 natisnjene, po našim rojaku rajnkim baronu Erbergu, lastniku Dolske grajšine spisane in na svitlo dane *), ktere nam je g. kustos Freyer za razglas v „Novicah“ prijazno ponudil; — druge so o letu 1848 na Nemškem natisnjene **), ki nam jih je ministerstvo kmetijstva v rabo poslalo.

Posneli bomo iz obojih bukvic, kar je našim kmetovavcam, živinorejcam i. t. d. zastran tega drevesa in sadu vediti potreba, da bojo zamogli drevesa prav saditi, in sad, kakor zasluži, v svoj prid prav obračati.

Divji kostan, kteriga sploh znani sad z ojstrimi lušinami je posebno dober za živinsko pičo, zlasti za molzne krave, sicer tudi za krup, za žganje, za štirko in za več družih reči, — kteriga skorja, lušine, perje, cvetje in les se za veliko reči porabiti da, je domá v Perzii, Tibetu in severni Indii. Turki hvalijo divji kostan kakor posebno zdravilo zoper konjske bolezni, in iz tega morebiti tudi izvira njegovo drugo ime konjski kostan (*Aesculus Hippocastanum L.*); nekteri ga tudi imenujejo indianski kostan po njegovi domovini.

Pervi, ki je v Evropi naznanil to drevó, je bil Matthiol v letu 1565, ki je bil po Turškim zdravniku Quacelbenu eno vejo s zrelemi kostanji iz Carigrada prejel, ki so bili pervina Dunaji vsajeni. O letu 1588 je popisal Klusi ondi izrejene drevesa, ki so bile kot stegno debele. Na Francosko je prišlo to drevo še le leta 1615.

Kakor se vsaki ptuji reči godí, da je domači ne porajta, misleči, da to ni za naše kraje — priča tega

*) Abhandlung über den öconomischen Nutzen des wilden Kastanien-Baums aus mehrjährigen Versuchen und Erfahrungen. Wien. 1806.

**) Ueber die Benutzung der Rosskastanien und Eichen in staats-öconomischer, medicinischer, gewerblicher und hauswirthschaftlicher Hinsicht. Mitgetheilt auf Grund praktischer Erfahrungen und wissenschaftlicher Quellen von F. F. E. Bochmann, k. sächs. Proviantverwalter zu Bautzen 1848.

nam je tudi krompir, kteriga se veliko veliko lét nihče lotiti ni hotel, da so se mogli kmetje z beriči k sajenju siliti — tako se je godilo divjemu kostanju in se mu še dan današnji godi. Le malokdo pozná velik dobiček tega drevesa in sada, kteriga pustijo ljudje večidel pod nogami valjati se, da se pohodi, zgrije in na gnoj pride. In vunder je ta zaničevani sad toliko koristen!

Preden pa začnemo skušnje razlagati, ki so do broto in korist tega sada obilo poterdile, hočemo poprej razložiti: iz česar ta sad obstoji, da bojo umni bravci že iz tega spoznali, da, kakor imajo žitne zernja in drugi živeži redivne reči v sebi, jih ima tudi divji kostan. Slavni kemikar Hermbstädt je razkrojil in raztopil 100 funtov divjiga kostanja, in je v teh 100 funtih dobil 35 funtov in nekaj čez močica ali štirke (Stärke), 19 funtov in nekaj čez štirkatni ga laknjica (stärkeartigen Faserstoff), 17 funtov in nekaj čez beljakca (Eiweissstoff), 13 funtov in nekaj čez žlezica, 11 funtov in nekaj čez grenjkobe, (bittern Extractivstoff), 1 funt in nekaj čez mastniga olja (fettes Öl).

Če sedaj pomislimo, da močic, beljakic in žlezic so ravno v žitih, sočivji, krompirji i. t. d. tisti deli, ki storé, da imajo te stvari redivno in tečno moč v sebi, — da 40 funtov dobre pšenice ima 15 funtov, 140 funtov krompirja pa 20 funtov močica v sebi, — da, ob kratkim rečeno, brez teh stvari ni tečniga živeža ne za ljudi ne za živino, že iz samiga tega zamoremo soditi, da divji kostanj ima veliko tečniga živeža v sebi; — že iz samiga tega, če bi tudi še nobene skušnje ne imeli, zamoremo skleniti: da je sad divjiga kostanja za pičo živinsko, pa tudi za živež človeški in za več drugih reči pripraven.

(Dalje sledi.)

Kmetijske skušnje.

(Žganje tolažnik krav). Žganje, ki razdraži večkrat ljudi, da gerdi rogovileži postanejo, ima pri kravah ravno nasprotno lastnost. V mnogih deželah Nemškega je gotova pomoč znana: nepokojne krave, ki nevajene k drugim v hlev pridejo, vmiriti — in ta pomoček je žganje. S žganjem dobro umijejo nepokojnim kravam glavo in vrat tako delječ, dotlej se lizati zamorejo. Po tem se berž sprijaznijo. — Na enako vižo se vbrani, da svinja verženih praset ne požre.

(Kako s kravami ravnati, ki slabo mleko dajejo). Če se ne da iz smetane rado sirovo maslo (pu ter) vmesti, je večidel skisani želodec tega kriv. Nar perva tedaj, da se ta napaka mleku odpravi, je potreba kislino v želodcu vkrotiti, kar se nar bolje stori z nežgano ogeljnokislo magnezio (ungebrannte kohlensauere Magnesia), ki se v vsaki apoteki dober kup dobi, ali pa namesto magnezie kreda ali jajčje lušine, v štupe stolčene, kterim se pridene še kalmeža ali enciana in pa kimeljna — takole: Vzemi za 2 ali 3 žlice imenovane magnezie ali krede ali jajčjih lušin (kar koli hočeš), 1 lot kalmeža (ali enciana) in pa 1 lot kimeljna — vse to se stolče v štupe, dobro pomeša in vsako jutro kravi tako dolgo daje, dokler ni imenovana napaka popolnoma odpravljena.

(Kader živino po detelji napenja) svetje nek kmetovavec na Nemškem, naj se živina tako postavi, da stoji s sprednjima nogama veliko višji, kakor s zadnjima. On pravi, da to gotovo pomaga, in pripoveduje, da nekiga vola, ki je bil že tako napet, da so se bali, da bo poginil, so postavili s sprednjima nogama na neko skalovje 2 čevlja višji, kakor je s zadnji-

ma nogama stal, in prej ko o eni uri je bil vol zdrav — brez vsih drugih zdravil! — Mi pristavimo ti skušnji tole: Znabiti, da se je popisano ozdravljenje primerilo, ker je mogoče, da, če živina s zadnjim koncam nižji stoji, se vetrovi iz vampa lože v ritnik preselijo, in se potem tudi sapa polajša. O sili, ako clo nobeniga družiga pomočka pri rokah ni, naj se poskusi ta skušnja — ali o hudim napenjanju, in če je še druga pomoč pri rokah, naj se nihče ne zanaša na to negotovo pomoč. V ritnik seči in ga blata sprazniti, da se vetrovam pot odpre, — živo apno v vodi raztopljeno in v gobec vlito (4 lote na bokal vode) in če tudi to ne pomaga, vamp vbosti, da vetrovi izfercé: je trojno, nar bolj poterjeno, gotovo zdravilo, kakor so „Novice“ že večkrat priporočevale.

V zadevah premajhnih županij.

„Domovina je moje svetišče.“

Milimu glasu iz Notrajniga v zadevah naših gojzdov sledi v Zagrebškem časopisu „Südslawische Zeitung“ mili glas zavolj premajhnih županij, iz kteriga povzamemo nektore verstice.

Gosp. dopisnik M. V. žaluje, da majhna Krajnska kronovinica je razdeljena v toliko županij. Opustivši preiskovanje: ali se je to razkosenje v toliko županij povsod z voljo ali tudi zoper voljo srenjčanov zgodilo, začne g. dopisnik težavnosti takih majhnih županij popisovati, kterih nam ni treba tukaj razlagati, ker so sploh in nar bolje tistim znane, ki so župani in odbor niki v tacih županijah. Marsiktera soseska, ki je hotla v prenapeti ošabnosti samosvoja županija biti in se ne združiti z sosedno, spozná sedaj, na kakošnih slabih nogah stoji, in kako ji pomočkov na vsih straneh manjka, ki bi se dobili v združenju moči.

Vunder — pravi gosp. dopisnik — nobena škoda ni tako velika, da bi se ne dala popraviti, in ravno sedaj je pravi čas za to preuredbo, ker se sliši, da razun potisa se bo tudi pobiranje davkov županijam izročilo in se bojo za to posebne poslopja napravile. Tudi županijska postava pripusti to po §. 4., kteri takole govori. „Če bi nektore županije pripomočkov ne imele, dolžnosti po županijski postavi spolnovati, se imajo z bližnjimi v eno krajno županijo zediniti.“

Gosp. dopisnik M. V. se oberne s prošnjo na našiga deželnega poglavarja in ga prosi: naj bi se v vsaki okrajni 2 žaupljiva moža izvolila, ki naj bi šla po okrajni, zvedit želje majhnih županij v ti zadevi, in zvedene želje naj bi po tem deželnemu poglavarstvu razodela, od kteriga je pričakovati, da bo poravnava te napčne perve sostave rado izpeljati dalo. Le od zgoraj — misli g. dopisnik — se mora to delo začeti, zakaj ljudstvo, če lih težave majhnih županij dobro spozná in občuti, si ne upa samo po sebi govoriti in znalo bi se tudi to početje še clo za prederznost tu in tam grajati.“

Kolikor je tudi nam iz mnogih dopisov v „Novicah“ znano, je g. dopisnik iz serca mnogih deželanov te želje naznanil. V vsim smo tedaj s častitim g. dopisnikom edinih misel, kar dobro zvedeno v prid svoji domovini govori v imenovanem dopisu — le v tem ne, da naše ljudstvo nič ne bere, in da zavoljo tega bi bilo bob v steno metati, njemu to reč priporočevati. Res je, da naše ljudstvo po deželi še vse premalo časopise bere in da velika večina clo brati na zna, — da je žalibog! tudi marsikak župan, ki brati in pisati ne umé — ali v primeri z družimi deželi se pri nas ravno toliko ali morebiti še več bere, kakor marsikje drugod. To smo v stanu lahko skazati.

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

O sredo 2. maliga serpana (srednoletna) 1851.

List 27.

Moj vertič.

Vertič sim imel
In drevca lepé,
Ki zibale so si
V soncu glavé.

Vabile so me
V senco hladno,
Posipale vedno
Me s cvetjem ljubó!

Vejice bele
Do zlatih nebés, —
Kdo nek bi se branil
Zelenih perés?

Jesen prihaja;
Vsak drevček me rad
Povabi, pokliče,
Ponudi mi sad!

Eden med njimi
Na jok se derží,
Ne cvetja ne sadja
Prihranil mi ní.

Revca je komaj
V vertu dve lét',
In že je pozabil
Ko bratje cvetét'.

Kaj ga nek sili
Razsipat perés?
Alj zemlja kamnitna?
Alj žarki z nebés?

Milo povem vam:
Ta vert je serce
In svoboda drevček,
Le cvetje — kje je??

Miroslav.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in gospodarjem sploh v priporočilo.

(Dalje.)

Divji kostanj dobra živinska piča.

Divji kostanj radi jedó jeleni, sernje, goveda, ovce, koze, konji, prešiči in kuretna. Ker je divji kostanj grenkljat, se ga nekoliko brani živina o začetku, zlasti konji in prešiči, — ali če se ji navadne klaje nekoliko dni manj daje, se ga živina kmalo navadi, in ga nikdar več ne opustí; marveč ga goveja živina in koze še potem raji imajo, kakor navadno pičo.

Kakor skoraj povsod, tako se je tudi z divjim kostanjem godilo: ljudje so vidili, da živina na paši pod drevesi divjiga kostanja je sama po sebi začela ta sad jesti — to jim je razodélo, da bi utegnil živini za klajo služiti. Tako, pripoveduje baron Eiberg, je bilo tudi v Dolu na njegovi grajšini, kjer med dolgama verstama divjiga kostanja pot v gradič pelja. Sperviga

se je kostanj ljudem pod nogami valjal; grajšak sam ni vedel, da je divji kostanj za kaj. Ko so o jeseni kmetje na senožeti blizo teh drevés živino na pašo gonili, je začela divji kostanj zobati. To je kmete napotilo, nabrani kostanj v hlevu poskusiti, in skušnja se je dobro obnesla, potem še le je začela grajšina divji kostanj svoji živini pokladati in je v ta namen prvo léto 200 vaganov (mecnov) tega sada nabrala. Kravam se je pokladal divji kostanj zraven sená, in ker se je kmalo vsa živina te piče navadila, se je izbralo po tem za natanjčno skušnjo 8 krav, katerim se je poredama vsaki dan 3 četerti vagana ($\frac{3}{4}$ Metzen) divjiga kostanja v jerbasčkih pokladalo, polovica zjutraj, polovica na večer. Na to vižo se je veliko sená čez zimo prihranilo, in krave so začele veliko več in boljšiga mleka dajati. Daljne skušnje so to poterdile, ki so tudi učile, da je en vagán bolj siroviga (frišniga) kostanja okoli 90 funtov vagal; ta peza se scer pomanjša, ako se kostanj osuší, vunder so skušje vedno učile, da en vagán divjiga kostanja še več kot cent sená nadomestuje. Suhi kostanj je še tečniši in boljši od prav siroviga. Dajale ste se po tem o začetku pozimi 2 tretjini (dva driteljca) sená in 1 tretjina divjiga kostanja — pozneje pa 1 tretjina sená, in 2 tretjini divjiga kostanja, — namesto 18 funtov sená za en dan se je kladlo le 6 funtov sená, 12 funtov pa divjiga kostanja. Krave so se zredile in veliko boljšiga mleka dajale. O začetku so krave, ki te piče še niso bile vajene, mečji srale, pa kmalo je to jenjalo, in ne eno živinče ni med tem časom zbolelo, ko je okolj in okolj živina zlo bolehvala, ker grenkoba, ki jo ima ta sad v sebi, je dobro zdravilo zoper mnoge bolezni, posebno želodeca in čev.

Če že divji kostanj tako dobro služi kravam, ki zraven njega še sená dobivajo, koliko bolj bo še služil kravam ubozih kmetičev, ki namesto sená le slame dobivajo!

Divji kostanj pa je tudi nekatere nasprotnike našel, ki so mu oponašali, da ga zavolj grenkobe živina ne jé, da je mleko po njem grenko, da so sitnosti z njim pri spravljanju, nekteri so clo rekli, da se mu mora grenkoba s kuhanjem in namakanjem vzeti i. t. d.

Obilne skušnje so učile, da vsi ti vgovori niso resnica, ampak le prazni zmislíki taci ljudi, ki se divjimu kostanju ustavljajo, kakor so se nekda ustavljali krompirju.

Živina se dobro redí in pita po kostanju; krave dajejo veliko dobriga mastniga mleka; njih telata imajo žlahno (žmahtno) meso; ovce se hitro spitajo in dobijo veliko volne; konji se dobro redé, so močni in zdravi.

Kostanj se daje živini navadno sirov in stolčen ali zmlet z rezanco ali brez rezance; — nekteri tudi kuhaniga dajejo, kar pa ni treba. Molznim kravam

naj se daje od konca polfunta na dan, pozneje clo do 10 funtov; volam za pitati vsak dan 15 do 20 funtov.

Kadar se kostanj živini poklada, naj se ji dovelj piti daje, ker je kostanj tako imenovana vroča piča.

(Dalje sledi.)

Nektere povestice

od živinskih mazačev in mojstrov-skazov *).

Konjederec velja večidel nevednim ljudem za perviga dohtarja v živinskih boleznih, — konjederka pa slovi večkrat tudi za dohtarco v človeških boleznih. Taka je pri nas, taka je drugod, ker se nikjer nevednih ljudi ne manjka. In ker konjederec in konjederka ne moreta vsiga umoriti, kar jima ravno pod roke pride, in ker je zdravilna moč dobrotljive natore velika, se večkrat pripetí, da se živina in človek — vkljub konjedercu in konjederki — ozdravita. In to pride potem konjedercu in konjederki v hvalo! Alj — pravijo zagovorniki konjedercov in družih mazačev — „ti možje so skušeni, se niso scer iz bukev, pa so se iz skušinj naučili, in le skušnja mojstra dela.“ Tudi mi pravimo, da skušnja mojstra dela, — ali kdo zamore pametne skušnje imeti? Tak gotovo ne, ki nima clo nobene podlage, na katero bi svoje skušnje vpiral, in po kateri bi zamogel vsakratne skušnje presoditi. Skušnje tacihi mojstrov-skazov so zidovju enake, ki nima nobene podstave (nobeniga fundamenta). Kdor ne pozna natanjko posamesnih delov trupla, — kdor ne vé njih opravlil o zdravim stanu, — kdor ne vé razsoditi njih pomembe o bolnim stanu, kako se eno bolestno zamnje z drugim veže in od kod izvira, — kdor ne pozna moči mnogoverstnih zdravil, povejte nam: kakošne skušnje zamore tak človek imeti? koliko se je zamogel tak človek iz svojih skušinj naučiti in za druge bolezni posneti? Kolikor zamore slepec od barv soditi, toliko vé tudi tak človek brez zdravniških vednost od bolezin. Taka je tudi s podkovanjem, če se ga loti le po rokodelsko kovač brez zdravniških vednost. Poglejte kopita in noge konj po deželi, in prič imate povsod dovelj za naše besede!

Pa — bo kak zagovornik na dalje rekel — „saj tudi vam učenim zdravnikom večkrat kaj spodleti, marsikaka živina tudi pod vašimi rokami pogine.“ To je res, — ali to kaže, da še izučeni in skušeni zdravniki ne morejo vselej bolezin natanjko spoznati, ki so večkrat skrite; če se žetaka umnim in pravim zdravnikom o živinskih kakor človeških boleznih godí, kaj morate po tem še le od konjedercov in mazačev misliti, kterim je vsaka bolezin v tamno noč skrita! In — ali mislite, da je vsaka bolezin ozdravljiva, čeravno se je natanjko spoznala? in da se da vsaka bolezin mahoma ozdraviti? včasih brez vse postrežbe?

Če ima človek le mervico zdravih možganov v glavi, bo lahko razsodel, da nobena reč se ne da brez učenja naučiti, zlasti pa taka ne, ki je tako čudno skrita, kakor je živinsko in človeško truplo.

V zdravniški vednosti ni in ne more biti nobenih samoukov, ker samouk mora imeti vse reči očitno pred saboj, da vé presoditi, kako se bo en del k dru-

gimu prilegel, da bo prav, in da bo mogel to napraviti, kar misli. Taka pa ni v skritih životnih delih; enakšno znamenje od zunaj ima večkrat zelo različni notranji vzrok; tega ne bo nikdar zdraviteljsk samouk presodil, ampak po svoji glavi, kakor ravno kane, bo to storil, kar je enkrat od svojiga prednika vidil, ali kar je, če je sam po sebi mazaštvo začel, si sam izmislil ali kje bral, brez vednosti in presodka: ali bo to zdravilo tudi pri ti bolezni pravo.

Skušnje — pravijo ljudje in pravimo tudi mi — naredé mojstra; pa koliko skušinj (če bi tudi pametne bile kakor niso) zamore tak človek imeti? Le svoje — téh je pa šembrano malo! Nasproti pa je tak zdravnik, ki se je zdravniške vednosti učil, vse skušnje, ki so jih mnogi zdravniki celiga sveta skoz jezero in jezero lét storili, slišal, da vé, kaj se je poterdilo, kaj ne i. t. d.

Drugo pot bomo povedali nektere povestice.

Naznanilo

prihodnje izdaje noviga, občno-slovanskiga zraven tudi nemškiga, francoskiga in laškiga, in po dopustljivosti okoljšin tudi vesolniga ali celosvetniga alfabeta s priloženo kratko predlogo samiga slovenskiga v poskušnjo.

Že davno so bile želje učenih Slovanov, da bi se, kakor vsi drugi narodi, tako tudi slovanske ljudstva v alfabetu in pisanju kadaj zedinile. Zakaj vsakimu, kteri od pismarije ali slovstva kaj znanja ima, je očitno, de od taciga zedinjenja povzdiga vsih vednost in znanj, in od tod obilniši omika in prebrisanost celiga naroda visi. — Le po pisaveih namreč se zamorejo vednosti in umetnije med ljudstvom razširiti. — Kdo pa si bo za pisanje, katero toliko truda in časa terja, prizadeval: ako vidi, de za svoje bukve, ktere bi pisati vtegnil, namesti po tisučih (tavžentih) še morebiti po sto bravcov dočakovati ne more! Le same molitevске bukve ali morde še kake kmetijske vsim potrebne bodo izhajale; take pa, ktere od vednost in umetnij govore, ki so le nekterim stanovam koristne, ali za višji omiko in prebrisanost naroda potrebne, ne bodo nikoli beliga dne zagledale. — In taka je še zdaj skoro pri vsih slovanskih odrodih, kteri vsak svoj lastni alfabet ali čerkopis rabijo, in ž njim svoje bukve in izdelke le za majhino število bravcov berljive ali čitljive, za vse druge Slovane pa, ki taciga alfabeta ne umejo, nerabne storé. Namesti de bi bukve, ki se pri njih ali pri nas izdajajo, blizo osemdeset milionov ljudi brati zamoglo, jih zamore skor večidel komaj po dva ali tri. — Kdo bo tedaj pri tacihi ljudstvih od takošnih znanj in umetnij bukve pisal, za ktere se po navadnim od eniga miliona ljudi komaj po 50 ali 100 bravcov dočakovati zamore! Same zalage (Kosten) natisa bi se tako ne plačale. —

Čas je tedaj, de se vunder kadaj, in sicer pred vsim v alfabetu in pisanji zedinimo, če nočemo, de bi vsim drugim narodam na večno zadej hodili, in le drobtince poberali, ki od njih miz padajo.

Eno imenitno stopnjo naprej smo sicer v ti reči v zadnjih letih storili, kjer smo se Iliri in Slovenci v dovmi sedanjiga alfabeta s Čehi zedinili: to de to zedinjenje se le en manjši del slovanskiga naroda obseže, in alfabet je sam na sebi tako nepripraven in pomanjkljiv, denikdar občni ali družni alfabet celiga slovanskiga naroda postati ne more.

Nepripravniga ga imenujemo zato, ker mu manjka za mnoge slovanske glasove lastnih čerk, namesti kterih si le s *sekircami* pomaga, ki čistost in

*) Po tem nadpisam bomo oznanovali ravnanje nevednih konjedercov in družih mazačev, ki se prederznejo živinski zdravniki biti, brez da bi se bili kterikrat umniga podkovanja in ozdravljanja živinskih bolezin učili, kterih spoznanje je večkrat še težavniši, kakor spoznanje človeških bolezin. Vse gospodarje, ki so po tacihi mazačih škodo terpeli, prosimo, naj nam naznanujejo take prigodbe, da jih razglasimo v prid in podučenje pametnim gospodarjem.

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. O sredo 16. maliga serpana (srednoletna) 1851.

List 29.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in gospodarjem sploh v priporočilo.

(Dalje.)

Kmetovavcam in živinorejcam mora prav ljubo biti, za sad vediti, kateri je toliko koristen za živinsko klajo in ki mu skoraj nobeniga truda ne prizadene. Skušnje so namreč poterdile, da se zamore divji kostanj živini, ki se ga je navadila, brez vsiga pripravljanja pokladati; živina se ga pa posebno lahko privadi za vse svoje žive dni.

Tudi spridenju ni divji kostanj tako podveržen, kakor merva, otava i. t. d.

Divji kostanj je tudi vsako leto rodoviten, in le hudi piši spomladi včasih več mladih kostanjčkov oklestijo.

Spravljanje kostanja tudi ne obstoji v nič družim, kakor da se odpadeni in izlušeni sad pod drevesam pograbi; in precej suh na zračnem pōd redko vsuje, da ne leži na velicah kupih, ker bi sicer plesniti in tuhneti začel, in da se skerbí, da ne zmerzne, ker zmerzneni ni za klajo več. Ako kostanj tako delj časa zračno (luftno) leži, mu že zrak grenkobo vzame, od ktere smo že slišali, da živini ni tako zoperna, da bi se ga ne privadila. Če mu pa le hočeš več grenkobe vzeti, deni stolčeniga v jēbas, ki ga kakih 5 ali 6 dni v vodo postaviš; ali pa ga z lugam izluži, ki mu tudi grenkobo vzame.

Tako redko na prostornim in zračnim kraju spravljeniga ni treba premetovati, če ga ravno nisi prav suhiga domu spravil, ker ga že sam zrak dovelj osuši. So se goveda enkrat kostanja privadile, se jim dobro prileže, naj bo bolj ali manj suh, še sirov izpod drevesa, ali pa že leta star.

Tudi po 16 let in še bolj stare krave ga lahko in rade jedó; tedaj ni res, da ni za stare zobé.

Skušeni kmetovavec Bochman pravi, da je divji kostanj za štirko, kruh, žganje in živinsko klajo več vreden kakor krompir; za to svetje, naj bi se žganjarije namesto krompirja raji divjiga kostanja poprijele, ker bi 1) tega pridelka vsako leto bolj gotove bile, kakor krompirjeviga, kteriga večkrat pomanjkuje, 2) nima žganje po kostanju tistiga zoperniga duha (Fusel), ki ga ima po krompirju; tako žganje bi bilo zdravju bolj koristno; in 3) bikrompir za živež ljudem ostal, namesto da se ga toliko v žganjico porabi.

Iz vsiga tega se vidi, da bi bilo dobro, prid divjiga kostanja za to rabo poskusiti, in po tem za obilniši izrejo koristniga divjiga kostanja čedalje bolj skerbeti.

(Dalje sledi.)

Naš vék in pa gosence.

(Dalje.)

Pred nekimi leti je v gojzdih Ljubljanske okolice vse mergolelo slavicov — zdaj bi se skoraj poprej bela vrana dobila, ko ta kraljica pevalic, ker jo že vsak fantalin zalezuje, da jo v mesto za dvajsetico prodá, in tako se njeni rod vsako leto zmanjša. Tudi druge pevalice so se v bolj samotne in mirniši kraje umaknile, kjer jim pa tudi veliko boljši ne gré. Ali ne le okoli Ljubljane je tako, tudi na kmetih ni veliko boljši. V družih deželah postavljajo ljudje takim pticam, kterim je Stvarnik gosence pokončavati naukazal, blizo hiš ali v vertih primerne naprave za gnjezda, kterih se ptički s hvaležnostjo poslužijo in so gospodarju v veliko korist, ker mu po vertu gosence trebijo in druge merčese in njih jajčica pokončajo. Če pa pri nas kak šinkovec eno črešnjo posoblje, ga že spodí neumen lakomnež, brez premislika, da jo tisučkrat s pokončanjem merčesov poplača; — gosence pa njegova nevednost in lenoba pustite na drevesu, da mu obilno desetino vzamejo, in drevo večkrat za več let nerodovitno storé! Ali je to pamet? Narava je vsaki živalici njeni živež odločila, in ona v svoji prostosti tudi nikdar iz navade ne pride; le pomanjkanje naravniga živeža in sila človeka jo primorate, svoje živitje spremeniti. V ti zadevi se ptičem nar hujši godí.

Med tiči imamo tudi 3 pglavitne plemena, namreč: zernojedce, merčesojedce in mesojedce. Od poslednjih bomo le memogredé nekaj povedali, kar naravnost kmetijstvo zadene, ker naš namen je le od gosenc in kar njih pokončanje vtiče, pisati; od tičev drugiga in perviga plemena bomo svoje proste brave nekoliko podučili, da bodo vedili, kakošno škodo si sami in drugim delajo, če take ptice, kterim je narava pokončanje merčesov izročila, lovijo in pokončujejo. — Vsaka stvar, ptica pa še nar bolj ljubi prostost, in ker je nas vsih Stvarnik letečim živalim zrak in gojzde, log in verte za prebivališče odločil, je tudi naša sveta dolžnost, jim njih prostosti in življenja ne kratiti, ker le v svoji prostosti je ptica človeku v velik dobiček, v zaporu pa mu nič ne hasni, in to majhno veselje, ki ga človek od petja ima, je terpinčenje za prostost vstvarjene živalice, in gotova škoda stoterim drevesam.

S tem pa ne rečemo, da bi nekterih med njimi ne polovili in jih za svoj živež ne porabili, ker vsaka reč ima svoje meje, ali to so nevedni in hudobni ljudje v svojo in družih veliko škodo v našim veku preveč prekoračili. — Kar tū rečemo, je čista resnica, in jo hočemo tudi dokazati. Poglejmo le, če oratar njivo orje, kako krokarji, srake, vrane, kavke in ptice sploh tega plemena tikama za plugam ali brano hodijo in nekaj pobirajo. Nevedni človek te ptice obdolžuje, da mu vsejano seme zobljejo, zato jih spodí ali postrelja — ali poglej bolj na tanjko, in vidil boš, da so ti te ptice v velik

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj IX.

O sredo 6. veliciga serpana (poznoletna) 1851.

List 32.

Narodska pesem iz Liburnie.

(Zapisana, kakor čujena).

Izrasla je
Jabučica ¹⁾
S kraj vodice
Hladna dunaja,
Sama sobom
Govoraše:
„Ja sam lepa
Rumena, rumena“.

Začula je
Narančica ²⁾
Zelena, zelena;
Ter govori:
„Ja sam lepša
Svega svita,
Zelena, zelena“.

Začula je
Bela loza ³⁾
Vinova, vinova:
„Ja sam lepša
Svega sveta
Vinova, vinova“.

Začula je
Devojčica ⁴⁾
Verena, verena ⁵⁾:
„Ja sam lepša
Svega svita
Verena, verena“.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in gospodarjem sploh v priporočilo.

(Dalje.)

Moka divjiga kostanja za kruh.

Tudi za kruh se da moka divjiga kostanja porabiti. Iz dveh tretjin (2 driteljcov) režene moke, ene tretjine pa moke divjiga kostanja se spéče prav dober bel kruh, kteriga clo zvedeni peki niso mogli od čisto reženiga razločiti, in ki se je dal čez mesec ohraniti, brez da bi bil plesnel.

Dobro krušno moko iz divjiga kostanja dobiti, se mora kostanj poprej posušiti, iz rujave lušine izlušiti, v drobno moko stlěči ali zmlěti.

Se zamore kostanj v mlinu izlušiti, je to nar krajši pot, ker se tudi tista tanjka rumenkasta kožica

okoli jedra ob enim preč spravi; kar se pri tem v otrobe pogubi, je za živinsko pičo dobro.

Pa tudi domá se zamore posušeni kostanj lušiti dati otrokam ali pôslam, ki naj ga kakor orehe stolčejo; vunanja lušina rada odskoči; kar se pa še kože zraven derži, naj se z nožem obreže.

Tako v mlinu zmleta ali scer iz stolčeniga kostanja dobljena moka se v posódo déne, v katero se toliko vode prilije, da redek sok postane; potem se nekoliko navadniga potašeljna primeša, da sok rumen postane, v znamenje, da se je grenjkôba od moke ločila. Ko je bil ta močnati sok dobro premešan, naj se mirno v posódi stati pustí, dokler se je v nekoliko urah moka na dno vsedla; po tem se poveršna rumena voda varno odliva, ali, kar je še boljši, če ima posoda zgorej na strani pipo, po pipi izpustí. Potem se vnovič čiste vode priliva in odliva, dokler ni moka kot mleko bela v znamenje, da ni več grenjkobe v nji.

Potem se dene moka v terden žakelj, ki naj se dobro preša, da vsa voda odteče. Če ni preše, naj se s platnenim pertam dobro ožmè. Po tem se moka kam razgerne, da se dobro posuši, ako jo spraviti hočeš, — scer se pa berž za péko porabi.

Če gospodinja očišeno, izžmeto pa še mokrotno moko berž za kruh porabi (da je ni treba sušiti in pozneje močnih osvalkov drobiti), se dene v mokarnico (mirtèrgo) ali niške, kjer se kruh kvasí; prilije se manj vode, kakor scer pri navadni suhi moki, in potem se pridene primerno režene moke; kvasú (drožja ali kro-vajc) je pa več potreba, kakor pri samo reženi moki, ker ga kostanjeva moka več potrebuje, da kipeti ali shajati začnè. Pri poznejim gnjetenji, to je, ko je testó že na hlepčke razrezano bilo, se pridene še ostala režena moka, ki je bila za kruh namenjena — in potem se pustí testo še dobro kipeti ali shajati, preden se kruh naredí. (Dalje sledí.)

Naš vék in pa gosence.

(Dalje.)

Zaznamovali smo zdaj nekaj ptic, ktere so nar veči merčesojedci v naši deželi in tedaj k pokončanju gosenc v vertih veliko pripomorejo; — ali samim pticam ne sme umen človek pokončanja gosenc in drugih merčesov prepustiti; to bi nespametno bilo in ravno toliko, ko bi rekli: „ne delaj več, vsedi se na cesto in čakí, da ti bo izpod neba jed in pijača došla“. — Pa tudi en gospodar samotež ne bo nič opravil, če ima leniga, zanikerniga, ali clo hudobniga soseda. Ravno združena moč v tacih zadevah nar več zamore, da se sosedje cele županije, ali clo cele okrajne vzajemno podpirajo, da na svojim posestvu gosence in njih mešičke in jajčke pokončajo. Žalibog! da je večí število naših gospodarjev tako nečimernih, da se le na vreme zanašajo, roke križema deržé —

¹⁾ Jabučica, majhna jablana. ²⁾ Narančica, pomerančica. ³⁾ Loza, terta. ⁴⁾ Devojka, devica. ⁵⁾ Verena, zaročena.

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj IX.

O sredo 20. veliciga serpana (poznoletna) 1851.

List 34.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in go-spodarjem sploh v priporočilo.

(Dalje.)

Divji kostanj za močič ali štirko.

Iz divjiga kostanja se dobí veliko dobriga in lepiga močica ali štirke, in še več kakor iz pšenice, ker kostanj nima toliko žleze v sebi, kakor pšenica.

Napravi se pa močič ali štirka iz suhiga patudi iz zeleniga kostanja.

Hočes štirko iz suhiga kostanja napraviti, stori takole: Oluši kostanj poveršnje rujave lupine in kalí tako, da ti čisto samo jedro ostane; stolči ga po tem v možnarji, in daj ga v posodo namakovati v merzli vodi, kakor se to godí s pšenično moko, ko se štirka iz nje dela; — premešaj to namako dobro, in pusti jo po tem pri miru stati, dokler se debelejši deli na dno vsedejo, voda nekoliko kisljata postane, in, če vsedeno moko med perstmi zmučkaš, se ti pokaže mlečnati sok. Je to vse tako, se voda polagama odlije, gošava v žaklje dene in pod vodo z nogami zmendra. Kar je štirke v tako izprešani mlečnati vodi, se bo kmalo na dno vsedlo. Po tem se še enkrat dobro spere, spreša in posušiti da. To je potem dobra štirka, ki je nekoliko rumenkaste barve in grenkljatiga okusa, ktera je posebno za bukvoze in druge hišne rokodelstva za to tako dobra, ker se da ž njo terdno klejiti (pôpati) in ker se tudi môli zavolj grenkobe ne zaredijo v taci izdelkih.

Hočes pa lepo belo štirko imeti, je treba, da vselej vodi, v kateri kostanj namakovaš in spiraš, nekoliko potašeljna ali salmjakovca prideneš, ki ji vzame rumenkasto barvo.

Ostanjki po narejeni štirki se dajo za živinsko pičo porabiti.

Po skušnjah kemikarja Puča se da iz poldrugiga centa divjiga kostanja čez 30 funtov štirke napraviti, tedaj ravno toliko kakor iz krompirja.

Divji kostanj za žganje.

Skušnje so učile, da se da iz divjiga kostanja dobro žganje narediti (poglej v začetku tega sastavka nasvetovano knjigo F. F. E. Bochmana). To poterdí tudi slavni Hermbstädt, v kteriga bukvah *) se bere, da naj se divji kostanj v ta namen na malnu rujave lupine oluši, potem pa jedro, kakor žito, debelo zmelje (šrota). Vse drugo se po tem tako ravna, kakor s žitom za žganje. Vrè pa hitrejši, ako se vsa-cimu centu kostanjeviga droba (šrota) 10 funtov ječ-menoviga slada (molca) pridene.

Prav bi bilo, da bi krompir ljudém v živež ostal, namesto njega pa se raji iz divjiga kostanja žganje žgalo.

*) »Chemische Grundsätze der Kunst Branntwein zu brennen. 1823. 1. Th. S. 491«.

Vred.

Divji kostanj — dobro zdravilo.

Divji kostanj je dobro krepčavno zdravilo za ljudi in živino, in zamore nekoliko drago skorjo kine namestovati. Ker je zagatno-grenjk, ima veliko moč, oslabiljene čeva (po driskah), oslabiljeni želodec, jetične pljuča, dolgo terpečo kervomočo, dolgo terpečo kervavo drisko ali scer dolgoterpečo drisko, dolgočasne spolovilne bolezni s žlemtokam, kervotokam združene itd. ozdraviti. Tudi za merzlico je dober.

Čudno je, da ljudje bolj ne poznajo velike zdravilne moči divjiga kostanja za se in za živino!

Rabi se pa divji kostanj za zdravilo takole: Posušeni divji kostanj naj se rumení ali rošta, kakor želod na žerjavci, in potem v debelo štupo zmélje. 3 lote take štupe (za človeka) naj se potem kuha skozi dobre pol ure s poldruzim maslicam vode (1½ Seitel); kuhovina se potem precedí in čez dan popije. Tako se dela več dni zaporedama, če je treba. Za živino, kteri posebno dobro služi v dolgo terpečih driskah, grižah in kervomočah (pri takih, ki so še le začele, in ki so bolj prisadne natore pa ne) se lih tako ravna, tode se več te štupe na več vode vzame, postavimo, 6 lotov naj se s 3 maslici vode kuha skozi pol ure, in taka kuhovina živini po potrebi več dni zaporedama dajè tudi dvakrat na dan. Glinovim ovcam se zmleti divji kostanj med pičo z velikim pridam dajè.

Divji kostanj za druge domače reči.

Moka divjiga kostanja služi tudi namesto mjila ali žajfe, in čeravno bi se zraven njega za perilo še kaj mjila potrebovalo, ga ne bo toliko potreba.

Skorja divjiga kostanja.

Skorja divjiga kostanja je še veliko bolj grenjka in zagatna, kakor sad, zatorej je za zdravilo v imenovanih boleznih še bolj hvaljena. — Barvarji in strojarji jo rabijo, kar da lepo rujavo barvo.

Lupina divjiga kostanja.

Zelena lupina divjiga kostanja služi v barvarijah in strojarijah. Kuhana suha lupina da rudeče-rumeno barvo za bombažasto blago.

Cvetje in listje divjiga kostanja.

Cvetje je dobra paša čbelam. Listje je goveja živina, ovca, koza; je tudi dobra stelja.

Les divjiga kostanja.

Les starejih dreves je bel, pa bolj gobat, se lahko zlomi, se ne da gladko tesati, je pa scer dober za orodje, ki je bolj na suhim. Se da rad barvati in s firnežem prevleči; malokterikrat se ga červ loti. Za kurjavo je boljši kakor smereka in topol. Dobro posušen da naglo pa kratko vročino; nesuh pa ne gori dobro, in da malo oglja. Oglje je slabo; pepela malo, pa pepel ima veliko potašeljna v sebi.

(Konec sledi.)

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj IX.

O sredo 27. veliciga serpana (poznoletna) 1851.

List 35.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in gospodarjem sploh v priporočilo.

(Konec.)

Kako divji kostanj saditi.

Po razlagi veliciga dobička divjiga kostanja pridemo na to: kako naj se sadi in glešta, da bo veselo rasel.

Čeravno je divji kostanj, kakor smo že rekli, iz perviga iz Azie k nam prišel, in je tedaj ptuje domovine, se vunder tudi pri nas jako dobro obnaša.

Vsaka zemlja mu je scer prav, vunder se bolje obnaša v bolj suhi (pa ne presuhi) pešeni zemlji, kakor v mokri ilovci; v dobri mastni zemlji postane nar močnejši.

Sadi se popolnoma zreli in zdravi kostanj. Da piškaviga ne sadiš, ga poskusi s tem, preden ga sadiš, da ga v škaf v vodo veržeš; tisti je dober, ki na dno pade; ki pa verh vodo plava, tistiga ne sadi.

Sadi se v sadiše, ki si ga za izrejo mladih drevesic odločil; iz tega se potem o 3. letu na mesto presadi, kjer hočeš, da ti bo drevó stalo.

Sadi se v sadišu o jeseni (mesca kozoperska ali listopada), ali pa spomladi, ko je zmerzlina odjenjala. Boljši je, ga o jeseni saditi.

Naredi v ta namen gréde, ki naj po čevlju saksebi bodo; — v grédo naredi jamice po 3 pavce globoke, in po 6 pavcov saksebi. V vsako jamico položi en kostanj in ga zasuj s zemljo.

Mlade drevesca imajo rade, da eno družimusenco dela; poleti jim pa pridno plevél trebi. Drevesce hitro rase in doseže v bolj tesni družbi že prvo leto visokost 1 ali poldruziga čevlja.

O 3. letu je nar boljši jih presaditi na njih mesto, in scer po 16 čevljev saksebi. Skerbi pa, da pri presajanju korenin ne poškodješ, — da jih ne pustiš, ko si jih iz zemlje vzel, predolgo ležati, ker njih korenine kmalo vsahnejo.

Scer pa skerbi, da mladih korenin trava ne zađuši in da perja živina ne objeda.

Zgornji verh se nikakor ne smé porezati, da lepo krono naredí, ki se da na široko razprostiti. Samotake veje, ki ne rasejo na pravim kraju in gerdó, odreži, kakor tudi spodnje.

Pred 12. letam ne donese ravno veliko sadú; po tem pa prihaja vsako leto lepši in rodovitniši. Zavolj košatiga listja je kaj mogočno to drevo.

Če ga kakošna posebna nesreča ne zadene, obstane 100 let lepo in rodovitno.

Gotovo je tedaj to drevo priporočila vredno, ker je njegov sad — če družiga ne — tečna in zdrava klaja živini, in pa zdravilo v mnogoterih živinskih boleznih.

Kdor ima divji kostanj pred hišo, nima dalječ v lekarnico (apoteko)!

Nabirajte sadne peške in košice.

Skušnje učé, da je nar bolje, ako se divjaki iz sadnih pešek in košic zaredé, ker le take drevesca imajo veliko dobrih korenin, zdrav les, gladko kožo in lepo rast. Kamor koli se posadé, in kakorkoli se cepijo, se rade primejo, torej iz njih lepe velike in terdne drevesa zrasedo in dolgo terpé.

Komur je tedaj pomnoženje toliko koristnih sadnih dreves pri sercu — naj nabera peške in košice. Če pa kdo tudi vsih nabranih pešká saditi ne more ali noče, jih lahko prodá.

Kmetijska družba v Ljubljani kupuje sadne peške in košice; kdor jih je kaj nabral, naj jih prinese ali pošlje na vért kmetijske družbe na Poljanah g. dr. Strupi-tu, kateri bokal lepih sadnih pešek, jabelčnih po goldinarju, hruševih po 2 gold. plača.

Ktere peške pa so lepe in za setev dobre?

Le peške popolnoma zrelega in frišniga sadja. Če so bolj frišne, raji zelené. Dobre so peške iz ostanjkov jabelk in hrušk po preši mošta.

Iz gnjiliga, posušeniga in sparjeniga sadja ne bojo ozelenele, ker je kal že umorjena — take peške tedaj ne veljajo za setev. Nihče naj jih ne kupi in ne sadi.

Skušnja tudi učí, da v naših krajih divjaki iz menj žlahnih pešek bolje storé, kakor iz žlahniga sadú. Sej vidimo — pravi g. Pirc — da žlahnejši ko je sad, slaběji in manj jedrate so njegove peške, tedaj manj pripravne za setev in za rast.

Boljši so tedaj peške iz pustiga, kakor iz žlahniga sadja nabirati in sejati, ki se potlej s žlahnimi cepíci pocepi. Peške lesnik so tedaj prav dobre za setev.

To pa le velja pri jabelčnih in hruševih peškah. Košice breskev in češpelj — ali orehov in kostanja, pa vzemi od žlahnih plemén sadja, ker se ne spremené tako, da bi se cepiti mogli, kakor jabelka in hruške.

Gospodje učeníki po deželi! velíte, da Vaša šolska mladost sadne peške nabira. Dvojin dobiček izvira iz tega: eni in nar večí je, da se mladost navadí po tem skerbeti za sadjorejo, — drugi pa, da kar bo nabrala, se bo lahko prodalo in skupšina v prid pridnim naberavcam obrnila.

Gotovo mesto, kam se lepe peške vselej prodajo, ste zvedili: g. dr. Strupi jih skupuje za kmetijsko družbo.

Vesela prihodnost sadjoreji.

Na mladosti je v vsim vse ležeče; sterdovratnimi in svojeglavnimi starimi se ne da nikdar nič opravit. Velike hvale vredno je tedaj tisto prizadevanje učenikov, ki se trudijo, v serca mladosti ljubezin do sadjoreje zasaditi, da bo tako „iz maliga zraslo